

COVID-19 TEDBİRLERİNDE ENGELLİLİĞİ KAPSAYICI SOSYAL KORUMA

Normal koşullar altında, dünya nüfusunun %15'ini oluşturan engellilerin yoksul olması, çok ağır sağlık harcamalarıyla karşı karşıya kalması, daha az eğitim alması, ekonomiye daha az katılması, ⁱ ekonomik güvensizlik yaşayan ve şoklardan daha fazla zarar gören hanelerde yaşaması daha muhtemeldir. ⁱⁱ

Engelli kadınlar ve kız çocukları için daha da büyüyen bu eşitsizlikler toplumsal damgalanma; altyapı hizmetlerine, ulaşım ve bilgi sistemlerine erişememe; kapsayıcı sosyal politikaların ve hizmetlerin eksikliği gibi her yaştaki engelli bireyin karşı karşıya geldiği çok sayıda engelden kaynaklanmaktadır. ⁱⁱⁱ Bu engeller, engelli bireyler ve aileleri açısından fazladan maliyet doğurmaktadır, ^{iv} bu kişileri daha korunmasız kılmaktadır.

COVID-19 pandemisi ve bu pandeminin sosyo-ekonomik sonuçları bu engelleri yükseltmekte, eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Engelliler birçok sebepten dolayı bu krizden daha fazla zarar görebilirler:

- Birçok engelli birey zaten sağlık sorunları yaşamaktadır ve/veya ileri yaştadır, bu nedenle birçoğu kesinlikle evde kalmalarını gerektiren daha büyük bir risk altındadır.
- Birçoğu, özellikle engelli çocuklar ve büyük desteğe ihtiyacı olan yetişkinler normalde aldıkları desteği alamamaktadır. ^v Aile bireylerinden gayri resmi ve ücretsiz destek alanların büyük kısmı da kendileri ya da normalde kendilerine destek olan kişiler hasta olduğu ya da hasta olma riski altında bulunduğu için zor bir durumda kalabilir. Başkalarından ücreti karşılığında destek alanlar ya da bir bakım kurumunda kalanlar da daha önce aldıkları hizmeti alamayabilirler.
- Engelli kişiler ayrımcılık, çalışma hayatından dışlanma ya da kayıt dışı çalışma gibi nedenlerle daha az sosyal güvenliğe (işsizlik ve hastalık durumları dahil) ve sağlık sigortasına sahiptir.

Her halükarda, engelliler ve aileleri gelir güvenliği ^{vi} açısından daha büyük sıkıntı yaşamaktadır ve ihtiyaç

duydukları temel gıdaları ve hizmetleri alma maliyetleri daha yüksektir.

Engelliler açısından hayatın her anında zaten çok önemli olan sosyal koruma ^{vii} son haftalarda daha da büyük önem kazanmıştır. ^{viii} Bu belgede, sosyal koruma sistemlerinin çoğunun COVID-19 karşısında aldıkları tedbirlerin ^{ix} engelli bireyleri desteklemesine yardımcı olabilecek birçok unsur yer almaktadır.

Bu unsurlar genel olarak şöyle sıralanabilir:

- Tüm halkı bilgilendirme girişimlerinin, krize müdahale tedbirlerinin, sağlık ve sosyal koruma müdahalelerinin kapsayıcı, herkes tarafından erişilebilir olmasını sağlamak ve engelli bireylere ayrımcılık yapmamak.
- Bilgilerin mümkün olduğunca yayılmasını ve sosyal yardımın ulaşmasını sağlamak için engelli örgütleri, ebeveyn örgütleri ve hizmet sağlayıcılar arasında koordinasyonu sağlamak.
- Sağlık hizmetlerine erişimin önündeki mali engelleri (katkı payı, ücretler vb.) kaldırmak.
- Sosyal koruma hizmetlerini götüren mekanizmalarda engellilere hastalık bulaşma risklerini en aza indirmek, cep telefonu ya da internet üzerinde kaydolmayı yaygınlaştırmak ya da ödeme noktalarını çoğaltmak.

Engellilerin tespit edilmesi ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi:

- Desteğin verilmesini kolaylaştırmak için farklı veri sicillerinin kullanılması dahil olmak üzere engellilerin tespit ve kayıt işlemlerini yaygınlaştırmak.
- Başta engelli çocuklar, kadınlar ve kız çocukları ile büyük desteğe ihtiyacı olan engelliler ile yaşlı engelliler olmak üzere engelli bireylerin ihtiyaçlarını değerlendirmek.

Nakit transferleri

- Hastalık, karantina ve kendini izole etme durumlarında yeterli ücretli hastalık izninin, hastalık yardımının ya da başka gelir desteklerinin verilmesini sağlamak.
- Fazladan ödeme ve/veya avans ödeme yaparak engellilik yardımlarını arttırmak.
- Halihazırdaki iş durumu ne olursa olsun, resmi kayıtlarda engelli olarak yer alan ancak normal koşullar altında nakit transferi almaya uygun olmayacak tüm engelli bireylere nakit transferi yapmak.
- Engellilikle ilgili ve süresi yakında dolacak tüm hakların süresini otomatik olarak uzatmak.
- Temel sosyal yardım programlarından (yaşlılık yardımı, çocuk yardımı, yoksulluk yardımı) faydalanan ve engelli olduğu tespit edilen lehtarlar engellilik masraflarını karşılamak için ek ödeme yapmak.
- Engelli aile üyelerine destek olmak ya da hastalık bulaşmasını önlemek için çalışmayı bırakmak zorunda kalan ancak işsizlik ya da hastalık yardımı almayan kişilere mali yardımda bulunmak.

Aynı yardım ve destek hizmetleri

- Hizmet sağlayıcılara mali destek sağlamak dahil olmak üzere kaliteli bakım ve destek hizmetlerini geliştirmek ve bu hizmetlere erişimde devamlılığı sağlamak.
- Büyük desteğe ihtiyacı olan kişilere temel gıda ve gıda dışı malzemelerin götürülmesini değerlendirmek.
- Yardım hattı tesis etmek ve desteğe ihtiyacı olan engelli bireyler ile bu desteği verebilecek kişileri eşleştiren platformlar oluşturmak.

Kurtarma

- Ekonomik kurtarma programlarının engelli bireyleri ve ailelerini de kapsamasını sağlamak.

- COVID-19 krizi tüm ülkelerin kitlesel olarak finanse edilen, kapsamlı, kapsayıcı ve daimi sosyal koruma sistemlerini geliştirmesinin ve güçlendirmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. ^x Engellilerin kaydını kapsamlı olarak tutan, evrensel engellilik ödeneği ve destek hizmetleri veren ülkeler engelli çocuklara, çalışma çağındaki yetişkinlere ve yaşlılara hızlı ve güvenilir sosyal yardım götürebilmektedir.

- **Faydalı kaynaklar:**
- [Joint Statement on the Role of Social Protection in Responding to the COVID-19 Pandemic Social Protection Inter-Agency Cooperation Board](#)
- [Social protection response to the COVID-19 crisis, \(COVID-10 Uluslararası Çalışma Örgütü \(ILO\)\)](#)
- [Disability considerations during the COVID-19 outbreak, Dünya Sağlık Örgütü \(WHO\), Mart 2020](#)
- [Key recommendations toward a disability inclusive COVID 19 response, International Disability Alliance](#)
- [COVID-19: Who is protecting the people with disabilities?, BM Engelli Hakları Özel Raportörü](#)
- [Joint statement: Towards inclusive social protection system supporting full and effective participation of persons with disabilities, ILO-IDA \(2019\)](#)
- [Global social protection framework, UNICEF \(2019\)](#)
- [Leave no one behind: building inclusive social protection systems for persons with disabilities. Development Pathways \(2019\)](#)
- İrtibat Sorumlusu: Alex Cote
alex.cote@inclusive-policy.org
- *Bu belge, UNPRPD tarafından finanse edilen, ILO ve UNICEF tarafından, International Disability Alliance ile yakın işbirliği içinde yürütülen engelli bireylerin güçlendirilmesine yönelik kapsayıcı sosyal koruma projesi çerçevesinde hazırlanmıştır.*

ⁱ Mizunoya, S. ve Mitra, S., 2013. Is there a disability gap in employment rates in developing countries?. World Development, 42,; Dünya Bankası, Inclusion International, Leonard Cheshire. (2019). *Every learner matters: Unpacking the learning crisis for children with disabilities* .; Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Bankası, 2011, World report on disability (Cenevre);

ⁱⁱ Mitra, S., 2018, Disability, health and human development. Disability, Health and Human Development, Palgrave MacMillan: New York.

ⁱⁱⁱ Dünya Sağlık Örgütü (WHO)-Dünya Bankası, aynı kaynak; UN DESA, 2018, Disability and Development Report:

^{iv} Mitra, S. ve ark. 2017. Extra costs of living with a disability: A review and agenda for research. Disability and health journal, 10(4), s.475-484.

^v Dünya Sağlık Örgütü, Mart 2020, Disability considerations during the COVID-19 outbreak

^{vi} Mitra, S. ve Kruse, D., 2016. Are workers with disabilities more likely to be displaced?. The International Journal of Human Resource Management, 27(14), s. 1550-1579.

^{vii} Sosyal Koruma özellikle korunmasız grupları dikkate alan ve yoksulluğu, korunmasızlığı ve sosyal dışlanmayı önlemeye ya da tüm insanları, yaşamları boyunca bunlardan korumaya yönelik bir dizi politika ve program olarak tanımlanmaktadır. Sosyal koruma nakdi ya da aynı yardımlar; geniş kapsamlı, kategorik ya da yoksulluğu hedefleyen sosyal yardımlar gibi iştirak gerektirmeyen programlar; iştirake dayalı programlar yoluyla ve insan sermayesini yetiştirerek ve işe erişim sağlayarak temin edilebilir. (SPIAC-B).

^{viii} Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 2017, World Social Protection Report 2017–19;

^{ix} Joint Statement on the Role of Social Protection in Responding to the COVID-19 Pandemic, SPIAC-B

^x Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), COVID-19: Social protection systems failing vulnerable groups.